

Spremeniti položaj žene v družini

Pred dnevi je bila v Hmeljarskem domu v Zalcu konferenca za društveno aktivnost žene, ki so ji prisostvovali — predstavniki Zveze ženskih društev Slovenije ZIVA BELTRAM, predsednik OO SZDL FRANC LUBEJ ter predstavniki političnih, gospodarskih in družbenih organizacij žalske občine.

Družbena politična vloga žena je bila nedvomno velika že med NOB in je pomembna v našem sistemu sploh, je v uvodu dečala predsednica komisije za društveno aktivnost žena pri občinskem odboru SZDL Jožica Dimc. Danes se je bistveno spremenil položaj žene v družbi, zato ga moramo spremeniti tudi v družini in se hkrati nenehno boriti za pravilno pojmovanje njene vloge. Spreminjanje družbenega položaja žene je proces, v katerem so prav subjektivne sile velikega pomena in omogočajo, da se ta proces razvije hitreje in manj boleče.

V mnogih gospodarskih organizacijah obstoje materialne možnosti za reševanje problemov, kako bi razbremenili ženo-proizvajalko, vendar pa vsa ta sredstva do zdaj nismo v dovoljni meri izkoristili.

ZENE IN DELAVSKO SAMOUPRAVLJANJE

V žalski komunni so si žene že utrle pot v politične forume, vendar so v gospodarskih in drugih družbenih organih zastopane maloštevilno. V Tovarni nogavic v Polzeli, ki zaposluje od 548 zaposlenih kar 417 žena, jih je v centralnem delavskem svetu le 4,3 odstotka, medtem ko je moških 7,6; v upravnem odboru pa so od devetih članov le tri članice.

Na vasi prihajajo žene še težje v organe oblasti, čeprav bi bilo to potrebno in koristno. Kakor je poudaril V. plenum SZDLJ, žene ne morejo biti ekonomsko in politično aktivne, če ne bodo dosegle spremenjenega položaja v družini. V okviru stanovanjske skupnosti se bo izboljšalo dečlo in življenje družine ter predvsem olajšalo ženi dečlo v gospodinjstvu.

PROBLEMI ZAPOSLENIH ZENA

Žalska komunna ima mnogo zaposlenih žena, zato je treba pojmovati

njihov problem kot problem celotne komunne. Med ženami, ki so zaposlene v gospodarski dejavnosti, jih dečla največ v industriji. V negospodarski dejavnosti jih je največ v proračunskih ustanovah, v prosveti okrog 540, ter 178 gospodinjstvih pomočnic. Medtem ko so se v tekstilni industriji priučile na delovnih mestih, je v tem pogledu slabše v keramični industriji, kmetijstvu in obratih družbene prehrane.

Kadarkoli govorimo o položaju zaposlene žene, je vedno jasno, da izvirajo te težave iz tega, ker mora žena poleg svoje zaposlitve opravljati še domača dečla. Iz tega razloga se žene tudi ne vključujejo v družbeno življenje.

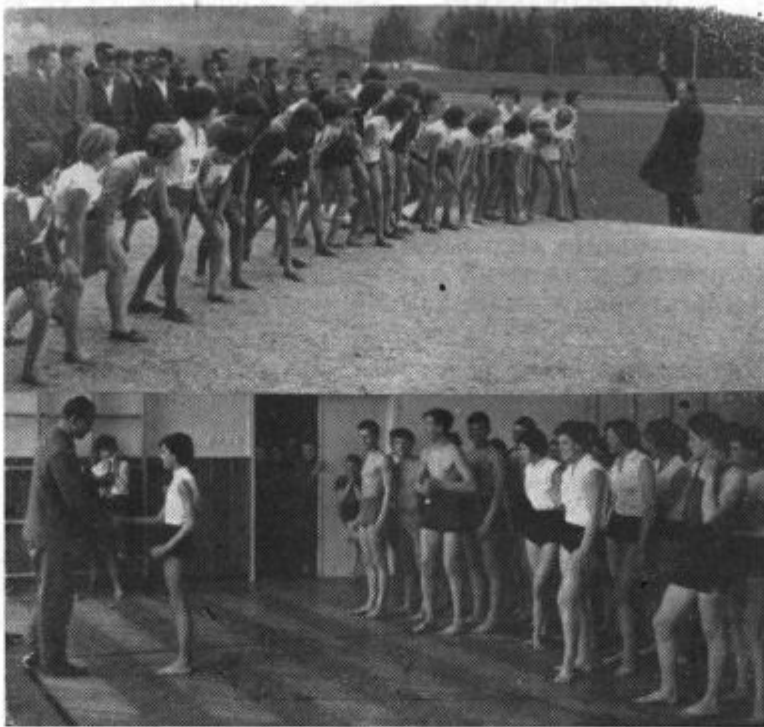
PROBLEMI NA VASI

V Savinjski dolini so kmečke žene vedno bolj angažirane kot važna delovna sila. Kot take se bodo vključile tudi v sodobno kmetijsko proizvodnjo. Kmečka žena v bodoče ne bo mogla več vztrajati pri starih proizvodnih sredstvih in starim načinu dečla. Poraja se vprašanje, ali ji ne bi olajšale dečla pralnice, šivalnice, varstvene ustanove in drugo.

Na konferenci so mnogo razpravljali o spremembi položaja žene v družini. Če gospodinjica ženi doma in je obremenjena z otroki, je v proizvodnji njen zaslužek manjši. Če mora v času, ko bi naj počivala, likati, prati, če pride izmučena na dečlo in je med delom obremenjena še s skrbjo za svojega otroka, nedvomno to ne vpliva najbolje na njeno delovno storilnost. Zato bi bilo v prvi vrsti treba organizirati družbeno pomoč za spreminjanje zasebnega gospodinjstva vendar ne v smislu, da bi ljudem jemali njihov družinski srečo in se vmešavali v njihovo življenje, marveč, da bi to

srečo naredili še lažje in prijetnejšo.

Žena, ki bo v proizvodnji dosegala enake rezultate kakor moški, ki bo sodelovala kot upravljavka in bo našla hkrati še dovolj časa za branje in kulturno izživljanje, bo svojim otrokom mnogo več kakor samo mati in svojemu možu prav tako več kakor žena.

Pred dnevi je bilo v novozgrajeni šolski telovadnici osnovne šole Miha Pintarja — Toleda v Velenju občinsko prvenstvo v vajah na orodju. Zmagale so učence I. osnovne šole iz Šoštanja, ki jim je ob tej priliki predsednik Sveta za telesno vzgojo Bojan Glavač izročil pokal (Slika spodaj).

V nedeljo se je preko 150 športnikov pomerilo v tradicionalnem spomladanskem krozu. V njem so sodelovali vsi večji kolektivi Velenja, pa tudi množične organizacije; nastopilo pa je 37 ekip. Polesnetek kaže skupino mladink pred startom.

Družbena prehrana v škripcih

Nasproti železniške postaje v Zalcu je stara zgradba, v kateri namerava stanovanjska skupnost odpreti sodobni obrat družbene prehrane, ki naj bi zamenjal dosedanje nemogoče menzo, nudil boljše in mnogovrstnejšo hrano, hkrati pa rešil ne le kulinarčno, marveč določeno družbeno problematiko. Doselej so v te namene investirali okrog 13 milijonov, vprašanje nadaljnjih investicij pa je odprto.

MNENJA SO RAZLIČNA
V Centru za napredek gospodinjstva so mi povedali, da ima družbena prehrana v Zalcu svoj pomen in seveda tudi namen. Prizadeva-

nja, da gredo v smer, ki obeta ustvariti popolnoma mehaniziran obrat, predvsem pa jedilnik sedanje menze, ki premore, mimogrede povedano, en sam rečni štedilnik, temeljito preveriti in vnesti vanj poleg standardnih in neizogibnih jedi še jedi po prosti izbiri abonentov. Vso stvar so si zamislili tako, da bi k obratu priložili mrazo kuhinjo, bife, šoško kuhinjo, vse tople obroke kakor tudi malice za tovarne. Pri tem bi kvaliteto in cene prilagodili željam ljudi in uvedli družbeno upravljanje s svetom abonentov.

Tako na kratko in nasploh. V Zalcu je zaposlenih mnogo ljudi in ne glede na to, da imajo nekateri radi gostilniško, spel drugi domačo hrano, bi se verjetno našli tudi nekateri tretji, ki bi jim ugajala hrana družbenega obrata. To je preprosto sklepanje, treba bi bilo tak obrat le postaviti na noge. Toda mnenja so različna. Pojavlja se univerzalni dvom. Nekateri pravijo, da so načrti preveč širokopotezni, iznad trdnje življenjske stvarnosti in da je potemtakem mentaliteta Zalčanov taka, da bodo pač še naprej jedli tam, kjer jedo. V glavnem — morda. Pri tem ne vidijo potrebe, še manj pa perspektive takega obrata nemara celo tisti, ki bi bili dolžni podpirati pozitivne težnje v ustvarjanju določene družbenega standarda, kajti družbena prehrana je brez dvoma njegov sestavni del.

OD KOD SREDSTVA?

Ker iz vzrokov občinstva središjo učinki, se je v tem primeru iz neenotnega stališča porajalo vprašanje sredstev za nadaljnjo gradnjo in morda dokončno izgradnjo objekta. Praksa namreč kaže, da smo vselej uspeli rešiti kakršnekoli probleme povsod tam, kjer je bila najnost rešitve jasna in nedvoumna, iz česar sledi, da bi bilo po vsej priliki lah-

ko podobno tudi tu. Medtem, ko je bilo treba v objektu samem z intervencijo sanitarnih organov malce »korrigirati načrt, pri čemer je šlo bržkone nekaj denarja v nič, pa je zelo eksperimentalno zavlačevanje petrovškega Produktivnega biroja pri izdelavi predračuna preprečilo pravočasno dobavo kredita. Tako zdaj sredstev ni. Je samo nekaj nedoločenih, bolj ali manj meglenih perspektiv, iz katerih se utegne nazadnje izčimati stara menza v novi varianti, v kolikor seveda tega ne bodo preprečili tisti činiteљи, ki jim je lahko do obrata družbene prehrane. V Centru za napredek gospodinjstva so sicer optimisti in ne dvomi v končni uspeh, zlasti ne, če bodo kvaliteto hrane prilagodili okusu ljudi menijo pa, da bi bilo treba ljudi v tem pogledu še vzgajati, da bi na posled spoznali tudi vrednost družbene prehrane.

Uspele prireditve v počastitev dneva železničarjev

Dvajset ur zatem, ko so nočno tišino pretrgali piski lokomotiv, se je v ponedeljek zvečer začel v veliki dvorani Narodnega doma slavnostni koncert orkestra Srednje glasbene šole iz Ljubljane, ki so ga celjski železničarji uvrstili v svoj program pod geslom »Šest dni — šest doživetij«. To je bila hkrati prva prireditve v počastitev dneva železničarjev ter na čast dvajsete obletnice ljudske vstaje. Nastop mladih slušateljev ljubljanske Srednje glasbene šole pod vodstvom prof. Vinka Sušteršiča je doživel izreden uspeh. Zato je prava škoda, da je v dvorani manjkala predvsem celjska mladina, tista, ki sicer z velikim zanimanjem napolnjuje domačo koncertno dvorano.

Pred nastopom mladih glasbenikov je sekretar Sekcije za vzdrževanje prog v Celju Alojz Sagadin govoril o pomenu praznika železničarjev in o deležu, ki so ga železničarji dali ne samo v borbi za svobodo, temveč tudi zdaj pri graditvi novih družbenih odnosov.

KOVINSKA TOVARNA ŽALEC:

da, toda kje?

... »Tovarišice in tovariši! Slišali ste, da se bo Kovinsko podjetje rekonstruiralo v tovarno in se preselilo z dosedanjega prostora v trgu na nov prostor med železniškim tirom Zalec—Celje in cesto I. reda Ljubljana—Maribor, v neposredno sosedstvo parcele, kjer že gradimo osrednje skladišče za suh hmelj...»

koncev tudi živilo! ... In, tuj kupci so čedalje bolj zahtevni, izbirčni... Lahko da bi nam prav Kovinska tovarna na tem mestu resno ogrozila in zlahka tudi onemogočila prodajo našega goldinga v tujino, kar bi spet pomenilo izgubo rednega in pomembnega priliva prepotrebni deviz...»

Tako je (v izvlečku!) nekako govoril na zboru volivcev v Zalcu volivec, ki mu vplivne besede v občinskem ljudskem odboru, v trgovini s hmeljem velike razgledanosti, hkrati pa tudi državljanske splošne dobrotarnosti ne gre ni oporekati!

To pomeni, da do prvega udarca s krampom na stavbišče, ki je po vseh predpisih že odobreno, sploh ne bo prišlo, oziroma da bo začetek gradnje znova odložen...

Dvorišče podjetja, ki je obenem skladišče polproizvodov in surove ter stare litine

tovarno, pa bo nemara vendarle prav, če se znova sestanemo in pomislimo ter le poiskemo drugo ožjo lokacijo...

KRATEK OPIS ZGODOVINE IN SEDANJOST Kovinskega podjetja Zalec

Nekdanji podjetni Zalčan Jožef Lorber je leta 1878(1) postavil v trgu strojno podjetje za eskrobovanje blazine in daljnje okoličje zlasti s stroji in z napravami za kmetjstvo, s posebnim pondarkom na sušilnice za hmelj.

Prizadeveni obrtnik je leta 1927. izdal splošno brošuro: »HMELSKA SUŠILNICA-sistema »LORBER-JOS. LORBER & CO. Zalec (SLOVENIJA) — Prva

in najstarejša tvornica hmeljskih sušilnic v Jugoslaviji...»

Samo majhno zanimivost iz te brošure — zaradi ilustracije že takratne pomembnosti podjetja Brošura navaja, da je podjetje v letih od 1905. do 1926. izdelalo 290 (1) sušilnic, za Slovenijo (364), Vojvodino (401), Madžarsko (16), Romunijo (8) in Bosno (Bijeljina) (1)!

Seveda je nekdanji lastnik propagiral svoje podjetje kot največje in najstarejše tvornice za sušilnice v Jugoslaviji, za kar je bil nekako upravičen, ker drage sploh ni bilo, vendar je treba ugotoviti, da podjetje kljub siceršnji razširjenosti doslej nikoli ni preraslo značaja obrti, kajti do 1945. je zaposlovalo le po 50 delavcev, po vojni pa nekako po 60 do 80, medtem ko so stroji in naprave zastarali (nekaj med njimi jih je še iz prvih let, torej starih 80 let!!!), delovni način, pogoji in prostori so ves čas skrajno nespremenjeni, skratka, vse je v sedanjih prostorih ostalo skrajno tako kot nekoli, le obseg proizvodnje je štirikrat večji!

VELIKO PRIZADEVANJE KOLEKTIVA KOVINSKEGA PODJETJA ŽALEC ZA REKONSTRUKCIJO IN PRESTAVITEV

O neumnem prizadevanju kolektiva ves čas po drugi svetovni vojni, da vsaj preuredi delovne pogoje tako, da bodo ustrezali minimalnim zahtevam higijene, ozroma, da si omogoči rast, bi bilo moč napisati veliko.

Toča raje za zdaj zapik! Opišimo le »vse opravljene posle za gradnjo KOVINSKE TOVARNE Zalec na stavbišču med železnico Celje—Zalec in cesto I. reda Ljubljana—Maribor«!

ODLOČBA OBLO Štev. 05-KOI-14/1-1960 z dne 8. 4. 1960: ... »Kovinskemu podjetju Zalec se dovolj uporaba zemljiških parcel št. 897/1 objekt, s pogojem, da se izopolnijo pisarne zahteve bolnice Novo Celje od 28. 3. 1960...»

SPLOŠNA BOLNISNICA CELJE — PIJUCNI ODDELEK Novo Celje, štev. 02-6-59/1-60 z dne 28. 3. 1960: ... »Lokacija na parceli št. 897/1. Soglašamo s pogoji: mrežične dimnike je treba opremiti z napravami za popolno izgorovanje plinov in saj in z lovilci saj in isker; preprečitev prevlečnega hrupa v večernih in nočnih urah; nadalje proti bolnici se podjetje ne sme razvijati!...»

ELEKTROGOSPODARSKA SKUPNOST SLOVENIJE — Ljubljana — 1020/14089 — 25. X. 1959: ... »Soglašamo s povečavo odliema električne energije!...»

ELEKTRO-CELJE št. 1728 z dne 8. 2. 1961: ... »Soglasje o dobavi električne energije!...»

KOMUNALNA UPRAVA Zalec — štev. 69/59 z dne 25. 10. 1959: ... »Dovoljamo priključek vodnih instalacij...»

Isti kot prej: štev. 69/59 z dne 25. 10. 1959: ... »Dovoljamo priključek kanalizacije!...»

REVERZ h gradnji industrijskega objekta Kovinskega podjetja Zalec, ki smo stali v km 8.500 desno proge Celje—Dražgrad in bo oddaljen 26,70 m od osi tira ter 13,00 m od železniške meje...» Štev. 1521/5-11/4-60.

UDRUZENJE MASINOGRAĐNJE JUGOSLAVIJE Beograd — Broj 11MS/RS-3018 z dne 7. IX. 1960: ... »Udruženje daje pozitivno mišljenje, da Vaše postojajo kapacitete litvice rekonstruirate u cilju specializacije, povečanja kapaciteta proizvodnje sirovog liva za potrebe lokalne industrije...»

DOBAVITELJI,

ki so se že doslej pisмено obvezali: »ODPAD: Celje: 113 ton starega železa letno, KOKSARNA »BORIS KIDRIČ«: Luskavača: 415 tona kokska godišnje, SUROVINA: Maribor: 1000 ton litine letno in ZELEZARNA STORE: vse potrebne količine surovega železa itd.!

ODJEMALCI

s pisemenimi obvezami: TOVARNA KEMICNIH IZDELKOV Hrastnik: letno najmanj 10 ton izdelkov, IP »GORENJE«: Smarino ob Paki: 600 do 700 ton litine letno, STROJNA TOVARNA Trbovlje: letno ca. 150 ton odlivkov sive litine, INDUSTRIJSKA RUDARSKA SOBA Zagorje: 500 do 1000 ton odlivkov sive litine, KERAMIČNA INDUSTRIJA Ljubljana: ca. 10 ton letno, CINKARNA Celje: ca. 50 ton letno, »JUTEKS«: Zalec ca. 5 ton letno, »AGROSERVIS«: Sempeter v Savinjski dolini: ca. 60 ton letno, KOVINSKO PODJETJE »KLIMA«: Celje: ca. 5 ton letno, »EMAJLIRKA«: Celje: 40 ton letno, TEKSTILNA TOVARNA PREBOLD: ca. 5 ton letno, TOVARNA ANHOVO: ca. 120 ton vodovodnih armatur in drugih izdelkov letno, KOVINOTEHNA Celje: ca. 100 ton armatur, zasnov, hidrantov, talnih silonov, kanaljskih rešetk in cestnih kap, »METALKA«: Ljubljana: ca. 120 ton, »GRAMATA«: Zagreb: ca. 40 ton itd.!

SOGLASJE OLO CELJE

OLO — ZAVOD ZA PLANIRANJE — CELJE štev. 07-159/1-61 z dne 28. 3. 1961 suročna: ... »Vaš predlog investicij smo skrbno preučili n z njim soglašamo. Ves program rekonstrukcije smo upoštevali v perspektivnem družbenem planu okraja Celje 1961—1965. V letnem družbenem planu 1961 pa smo že predvideli začetek gradnje I. faze (gradnja livarne)...

... »Soglašamo s predvidenim predračunom za vso rekonstrukcijo (vse faze) v znesku ca. 250.000.000 din.

... »Soglašamo s finansiranjem I. faze v 1961 v znesku 55.000.000 din:

1. Lastna sredstva 15.000.000 din,
2. Sredstva ObLO Zalec 10.000.000 din in
3. Sredstva iz investicijskega sklada OLO Celje 30.000.000 din.

... »Ker je Vaš investicijski program vsklajen z družbenim planom, ga bomo imeli v evidenci in bomo posredovali... Priporočamo Vam, da nadaljujete z delom na investicijskem elaboratu in s tehničnimi pripravami... Svetujemo Vam, da začnete s I. fazo gradnje!...»

ZAKLJUČEK

Kratko! »Vse je nared! Začetek v maju 1961. Po zaključeni rekonstrukciji bi bila letna zmogljivost KOVINSKE TOVARNE ZALEC ca. 2.000 ton izdelkov vseh vrst. Delavcev in uslužbencev 300 do 400«!

GRMENJE Z JASNEGA NEBA

Vse kaže, da »sunek v možgane« diskutanta na zboru volivcev o drugi ožji lokaciji že učinkičje... Tehni pomisleki urbanistične ureditve Zaleca! Zalec se mora vendarle preleviti iz trga v mesto! Razmahu turizmu v Zalcu sedanja, odobrena lokacija ne godi! ... Itd.!

Ze, že! Toda, dovolite javno vprašanje:

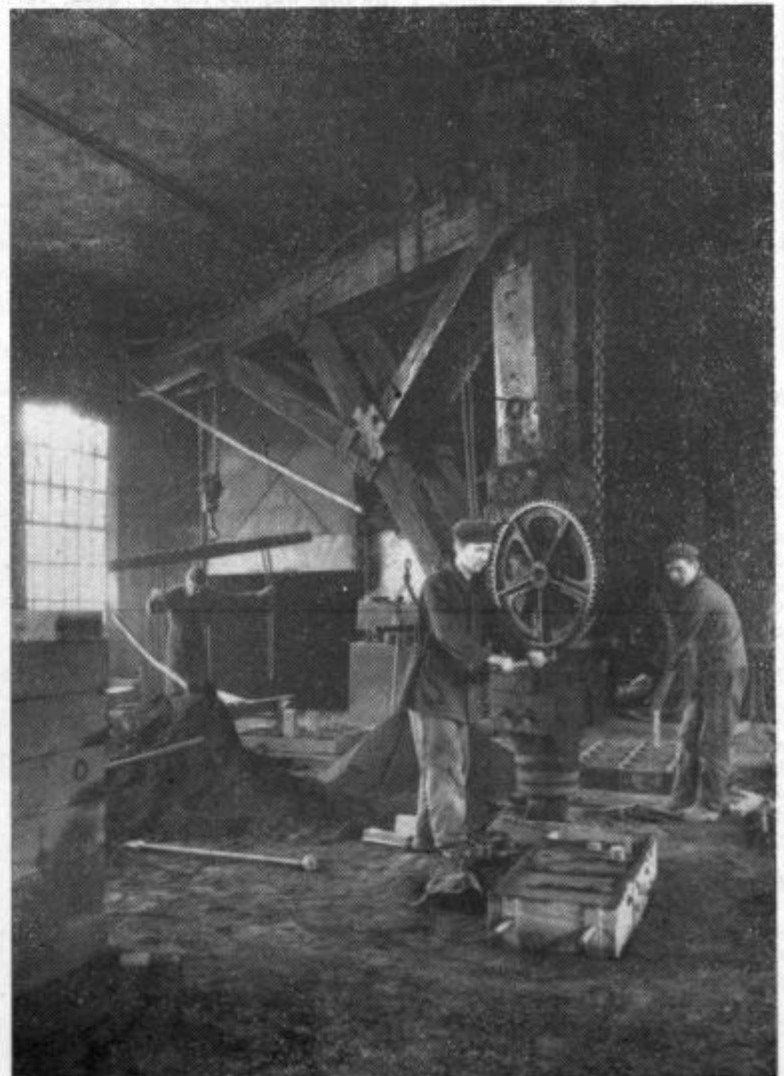
»Ali je mogoče, da o vsem tem ni razmislil in vse potrebno ukrenil nihče vsa ta leta nazaj?«

Jaška Slokan

Medtem je delovni kolektiv Kovinskega podjetja Zalec izdal samo za izdelavo raznih elaboratov več milijonov din, pripravil s skrajnim varčevanjem začetna lasna finančna sredstva v povsem zadostnih zneskih, se že veselil preselitve v sodobne prostore, kjer ne bo več zdravstveno ogrožen...

Ze skoraj legendarno potrpežljiv in discipliniran kolektiv čaka!

Z njim tudi mnogi državljani z domičkom v Zalcu.

Ročno dvigalo v livarni. Konstrukcija lesena, nosilnost 2 toni, zgrajena hkrati z livarno 1900 (3)